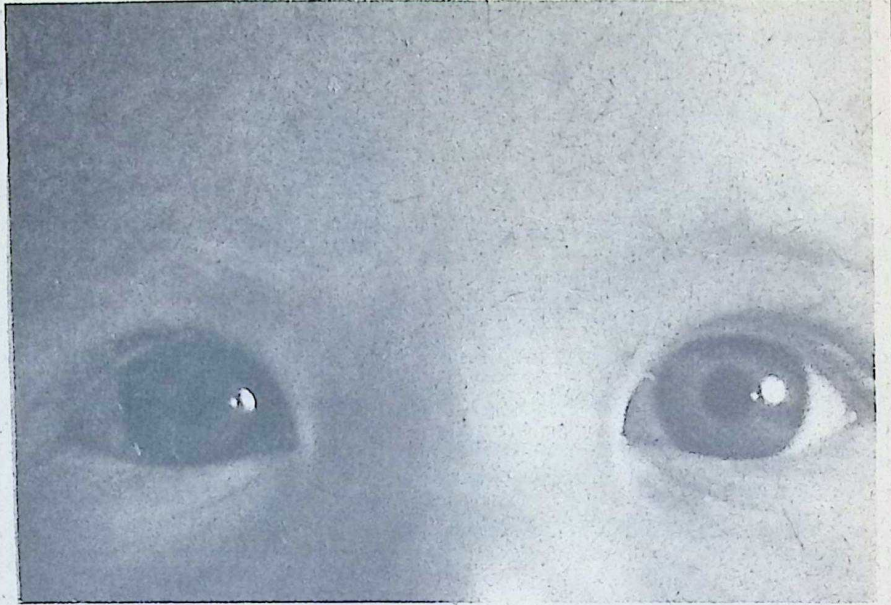

จุมพล อภิสุข ประสบการณ์ จาก ชีวิตจริงในอเมริกา ตอน: ความกรุณา ที่จายออก จากดวงตา

ผมใช้เวลาไม่นานนักก็คุ้นเคยกับเด็กทุกคน และเริ่มรู้สึกผูกพันกับงานที่นี้มากขึ้นทุกขณะ ผมเริ่มใช้เวลาอยู่โรงเรียนหลังเลิกงาน เช่นเดียวกับครูคนอื่น ๆ เราดื่มเบียร์กันบ้าง คุยแลกเปลี่ยนกันบ้าง นำเรื่องเด็ก ๆ มาเล่าสู่กันฟัง นิทานชาวบ้านบ้าง เป็นธรรมดา

บรรยากาศหลังเลิกงานมีส่วนอย่างมากที่จะทำให้การทำงานโรงเรียนทั้งระบบดำเนินไปราบรื่น บางทีเราก็เปลี่ยนบรรยากาศไปกินกันที่บาร์ใกล้ ๆ

“พอน...ฉันได้ข่าวว่า เพื่อนสาวของแกซี้ซี้มากไซ้ไหม” แอนดรูนักจิตวิทยาเด็ก มักจะล้อผมเล่นเกี่ยวกับนีโอมี่เสมอ แต่มันก็เป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่เราจะคุยกันถึงปัญหาต่าง ๆ โดยไม่ให้เครียด

แอนดรูเก่งนักในเรื่องเช่นนี้ และเขาเองเป็นคนเสนอแนะให้ผมทำการศึกษาคณะกรณีนีโอมี่ ซึ่งทำให้ผมรู้สึกหนักใจมาก เพราะการทำเรื่องนี้ฉันยอมหมายถึงผมจะต้องไปทำความรู้จักกับครอบครัวของเด็ก รวมทั้งรวบรวมข้อมูลที่ทางโรงเรียนที่เด็กไปเรียนเต็มเวลาส่งมาให้ปีใหญ่ ๆ อีกประการหนึ่ง ผมเกรงว่า เมื่อผมรับทำเรื่องของสติเว่นแล้วคนอื่นก็จะทำตามของนีโอมี่ เพราะปัญหาของเด็กทั้งสองคนนี้ มันต่างกันมาก ลักษณะการแสดงออกของเด็กสองคนนี้ ก็ต่างกันราว

หน้ามือเป็นหลังมือ

นีโอมี่ เด็กหญิงวัย ๗ ขวบ แต่มีความกล้าหาญ จนกลายเป็นเกรี้ยวกราด ไม่กลัวใคร ดื้อรั้นและไร้เหตุผล สติเว่นเพื่อนสนิทของเธอ วัย ๘ ขวบ เป็นเด็กชายที่ไม่มีคำพูด ขาดความมั่นใจแม้กระทั่งจะเล่นกับเพื่อนรุ่นเดียวกัน

พวกครูทั้งหลายแสดงความเห็นใจผมที่เป็นครูใหม่ จึงยอมผ่อนผันให้ แต่ก็ยังให้นีโอมี่ลอยตัวอยู่ก่อน ยังไม่ต้องทำการศึกษา ผมเพียงแต่ทำหน้าที่คอยดูแลเธอในระยะแรกนี้ไปก่อน

มันเป็นการประนีประนอมที่ผมจำยอมต้องรับ โดยที่ไม่รู้สึกหนักใจมากเท่าไรนัก และก็ได้มารู้ทีหลังว่า มันก็เท่ากับผมต้องรับนีโอมี่ในเวลาต่อมาไม่นาน ไม่ใช่เพราะผมเป็นคนที่เหมาะสม แต่เป็นเพราะสติเว่น ซึ่งเขาคืออีกขั้วหนึ่งของนีโอมี่นั่นเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างสติเว่นกับนีโอมี่ แม้จะไม่ใช่วิธีแปลกมากนักที่เด็ก ๒ คนเกิดรักใคร่ชอบพอกันเป็นพิเศษ และแน่นอนที่แต่ละคนก็พยายามคบเพื่อนที่มีบุคลิกลักษณะที่ตนเองไม่มีตามหลักจิตวิทยา มันเป็นการชดเชยสิ่งที่ตนขาดไป

แต่ผมก็อดที่จะรู้สึกแปลกประหลาดในเด็ก ๒ คนนี้ไม่ได้ ผมเคยถามนีโอมี่ว่า

เวลาเธออยู่โรงเรียนของเธอและขาดสติเว่นไป เธอจะอย่างไร

“ก็ไม่เห็นเป็นไร ฉันก็เล่นของคนเดียว” เธอตอบพลางสบัดหน้าอย่างไม่พอใจ

“แล้วเธอไม่มีเพื่อนเล่นที่โรงเรียนเลยหรือ” ผมถามต่อ

“มีมากมาย แต่ฉันไม่ชอบเล่นกับพวกเขา”

เรื่องนี้ตรงกับรายงานของทางโรงเรียนของเธอ ทุกครั้งที่นีโอมี่เล่นกับใคร เธอจะต้องทะเลาะวิวาทและทำร้ายคนอื่นอยู่เนือง ๆ เนื่องจากไม่มีใครยอมตามใจเธอนั่นเอง

อะไรเป็นสาเหตุให้นีโอมี่ เด็กน้อยผู้มิไปหน้าสวยคมผู้นี้มีจิตใจเช่นนี้ ผมนำเรื่องนี้ไปคุยกับแอนดรู เขาก็เอารายงานภูมิหลังของนีโอมี่มาให้ผมศึกษาดู แล้วอธิบายว่า

“พ่อแม่ของนีโอมี่ชอบวิวาทกัน แม่ของเธอทำงานหนัก หวังจะให้ลูกหลุดจากปลัดความจนโดยการศึกษา แต่พ่อเป็นคนผิดหวังในชีวิต นีโอมี่กลายเป็นคนที่ต้องเก็บความรู้สึกที่ขัดแย้งกันระหว่างพ่อกับแม่ของเธอเอาไว้ในตัวตลอดมา ทางออกของความรู้สึกผิดหวังเท่าที่เธอเคยเห็นคือ การเกรี้ยวกราด และทำร้ายร่างกาย

กัน ซึ่งเธอถอดแบบออกมาจากบ้าน แต่ในเวลาเดียวกันเธอก็ต้องการชีวิตที่รื่นรมย์ คบหาสมาคมกับคนอื่นเช่นเดียวกับเด็ก ๆ ทั้งหลาย แต่เธอยอมรับการขัดใจจากเพื่อน ๆ ด้วยวิธีอื่นไม่เป็น”

นอกเหนือไปจากสภาพภายในครอบครัว นี้โอมีก็อยู่ในละแวกแหล่งเสื่อมโทรม คนจำนวนมากไร้งาน ผู้ชายหนุ่มและคนนั่งนอนกินเงินสวัสดิการและเมาหัวราน้ำ เด็กหนุ่มสาวถูกปล่อยปละละเลยจำนวนไม่น้อยเป็นทาสยาเสพติด อาชญากรรม การจับปล้น มิไม่เว้นแต่ละวัน

การจะมีชีวิตอยู่ได้ในสถานที่เช่นนี้ก็คือเธอจะต้องเป็นนักสู้ตัวฉกาจ

นี่โอมีตัวน้อย ๆ ของเรา เป็นหนึ่งในจำนวนพันของเด็กในละแวกนี้ ที่รอคอยเอื้อมมือของปีศาจ หรือ...ถ้า...ถ้าเธอโชคดี (หากสิ่งที่ทำให้เธอหลบหนีจากปีศาจร้ายได้เรียกว่าโชค) เธอก็จะได้พบสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่านี้ได้ อย่างนั้นหรือ...ใครจะให้คำตอบได้

หรือเพียงแต่หลุดพ้นจากสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง ท่ามกลางชีวิตที่ยากลำบากแสนเข็ญ เด็กผู้หญิงที่หน้าตาดีจำนวนไม่น้อยเลือกเอาการอยู่อย่างสบายไปวันหนึ่ง ๆ โดยไม่เลือกวิถีทาง แต่...ใครเล่าจะยอมรับความยากลำบาก

“พระเจ้า...ฮะฮะ พระเจ้า...คุณเชื่อหรือพระเจ้า รอให้พระเจ้าช่วยเราก็ตายเสียก่อนนะซี” โสเภณีแม่ของเด็กคนหนึ่งเคยกล่าวกับผมเมื่อเรามีโอกาสได้พบกัน

“พวกคุณพูดถึงพระเจ้ากันได้ซี ก็คุณมีทุกอย่างแล้ว เงินทอง การศึกษา แต่ฉันละ...ให้ตายเถอะ พวกคุณเองยังไม่เคยแม้แต่จะยอมรับคนอย่างฉัน แม่ของเด็กในความดูแลของคุณมาเป็นสมาชิกคณะกรรมการด้วยซ้ำไป...ฉันไม่อยากจะทรอก ถึงฉันเข้าไปฉันก็คงช่วยอะไรใครไม่ได้ เพราะฉันมันแค่คนจนชั้นมัธยม...แต่ฉันรู้ว่าสายตาที่พวกเขามองฉันวันที่ฉันเดินเข้าไปในที่ประชุมมัน มันแจ่มแจ้งเสียยิ่งกว่าสิ่งใด...ฉันไม่ไปแม่ง...อีกเลย”

รากเหง้าของความชั่วร้าย...อ้อมมือ

ของปีศาจ มิได้อยู่ห่างไกลไปจากใจเราเลย...ผู้ใหญ่

ผมใช้เวลาเกือบครึ่งเดือนเพื่อศึกษาข้อมูลภูมิหลัง และค้นคว้าพฤติกรรมเธอเพิ่มเติม จึงจะหาข้อสรุปว่า ผมจะต้องใช้ความอดทนกับเธออย่างที่สุด และจะต้องพยายามทำตัวเป็นคนมีเหตุผลต่อเธอให้มากที่สุด พยายามให้เธอรู้จักหาสิ่งทดแทนความไม่พอใจของเธอให้ได้ และในเวลาเดียวกันจะต้องพยายามอย่างที่สุดที่จะไม่โกรธเธอ

การมีชีวิตอยู่อย่างมีพ่อแม่ แต่ไร้การเหลียวแลอย่างถูกต้อง มันเป็นความว่าห่วยที่น่าหดหู่ยิ่งไปเสียกว่าการไร้พ่อและแม่...ผมคิดเช่นนั้น

ความสงสารที่ผมมีต่อโอมี ทำให้ผมพยายามทำดีต่อเธอเป็นพิเศษ จนกระทั่งเธอชักจะติดผมเอามาก ๆ แม้ว่าข้อดีมันอยู่ตรงที่เธอมีที่ระบายออกเกี่ยวกับความอัดอั้นตันใจ แต่ระยะยาวแล้วมันจะไม่เกิดผลดีเลย ทั้งนี้เพราะเราไม่ต้องการเน้นตัวบุคคล ไม่ต้องการให้เด็กเห็นใครคนใดคนหนึ่งดีพิเศษกว่าอีกคนหนึ่ง หรือคนอื่น อันจะเป็นสาเหตุทำให้เด็กขาดความมั่นใจในการคบค้าสมาคมกับคนอื่น

ในระยะแรก ๆ ผมไปเยี่ยมบ้านเธอประมาณเดือนละครั้ง จนกระทั่งผ่านพ้นเดือนที่สี่ไปแล้ว ผมก็หยุดไป และก็พยายามอธิบายกับเธอว่า ผมก็มีเพื่อนคนอื่น ๆ อีกที่ผมจะต้องไปเยี่ยม แต่ผมจะพยายามไปเยี่ยมเธอเป็นครั้งคราว และเราก็จะได้พบกันที่โรงเรียนเป็นประจำ

วันหนึ่งโอมีถามผมว่า ทำไมคนถึงไปโบสถ์กันในวันอาทิตย์ แต่แม่ของเธอไม่ชอบไปเลย ผมก็ตอบไปตามตรงว่า “ไม่รู้ซี เพราะฉันเองก็ไม่เคยไปโบสถ์ แต่ฉันมีสาเหตุที่ฉันไม่ไปโบสถ์ เพราะฉันนับถือพระเจ้าคนละองค์กันกับโบสถ์นี้”

“หรือ...ทำไมล่ะ มีพระเจ้าหลายองค์ด้วยหรือ” เธอถาม

“นี่ โอมี” ผมพยายามอธิบายกับเธอ “พระเจ้าจะมีกี่องค์ก็ไม่เป็นไรทรอกนะ แต่ฉันคิดว่าพระเจ้าทุกองค์นั้นเป็นคนดี

เหมือน ๆ กันแหละ” เธอยิ้ม เอียงคอมองหน้าผมด้วยตาใสแจ๋ว

“พระเจ้าของครู มีหนวดเคราเหมือนของฉันไหม”

“ไม่ทรอก พระเจ้าของฉันดูเหมือนจะโกนหัว และไม่มีหนวดเครานะ” แล้วผมก็ต้องชวนเธอคุยเรื่องอื่นเพราะเธอชักจะชักผมมากเกินไป แต่เธอไม่ยอม

“ครู บอกฉันเรื่องพระเจ้าอีกซี”

ผมเลยสารภาพกับเธอตามตรงว่า ผมไม่รู้เรื่องพระเจ้ามากนัก ถ้าเธออยากจะทำอาถรรพ์หน้าจะไปซื้อหนังสือมาให้อ่าน

“แล้วครูอ่านให้ฟังนะ”

“ตกลงถ้ามันยากเกินไปสำหรับเธอ แต่ถ้ามันอ่านง่าย ๆ เธออ่านเองนะ”

“โอเค” เธอพยักหน้าแล้วยิ้ม

จากการสนทนาในวันนั้น ผมเริ่มรู้สึกว่ นี่โอมีเริ่มโตขึ้น และสามารถใช้เหตุผลตรรกะได้ดีมาก ๆ ซึ่งทำให้ผมรู้สึกอึ้งอับใจขึ้นมาก

การพัฒนาเด็กจะดำเนินไปตามแผนการได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับเราได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กอย่างรอบด้านมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะนำมาถึงการวางนโยบายต่อเด็กให้ถูกวิธี

นับว่าเป็นประสบการณ์แรกที่ผมได้มาทำงานกับเด็กอย่างใกล้ชิดเช่นนี้ และมันทำให้ผมเชื่อด้วยความมั่นคงว่า การใช้ไม่เรียกการาบเด็กนั้น ไม่ใช่วิถีทางที่ถูกต้องแน่ แน่นนอนการทำโทษต้องมี แต่มันจะต้องเป็นการทำโทษที่เขาสำนึกผิดได้ด้วยตัวเอง

ข้อสำคัญ เด็กจะต้องเข้าใจว่ากฎเกณฑ์ทางสังคมนั้น มิใช่มีเพียงเขาเท่านั้นที่จะเป็นผู้กำหนด หรือเป็นผู้ถูกบังคับให้ใช้แต่ผู้เดียว คนอื่น ๆ ก็จะได้รับประสบการณ์ที่ต่อกฎเกณฑ์นั้นเช่นเดียวกัน และมันจะต้องเป็นกฎเกณฑ์ที่ไม่มียกเว้นให้ใครเลยแม้แต่ผู้ใหญ่

การวางกฎเกณฑ์โดยเด็กไม่สามารถเข้าใจได้ ก็เป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำเป็นอย่างยิ่ง

ในขณะเดียวกัน การเอากฎเกณฑ์มา